

Natuurtechnische begrazing

Bij het Rijksinstituut voor Natuurbeheer verscheen een rapport over een aanzet tot een modelmatige benadering van natuurlijke begrazing. Met onderstaand inleidend woord geeft de directie haar mening weer over dit onderwerp.

Aansluitend laten wij de samenvatting van het rapport van B. Lotz & H. Poorter volgen.

In het begin van de jaren zeventig werden door het Rijksinstituut voor Natuurbeheer initiatieven ontplooid om meer natuurreservaten te gaan beheren door het gebruik van landbouwhuisdieren in een lage tot zeer lage bezetting. De beheersmaatregel was en is gericht op het verhogen van de natuurwaarden in dergelijke terreinen en wordt nu veelal aangeduid met extensieve of natuurtechnische begrazing. Bij een in 1982 aangevangen enquête bleek dat in Nederland thans al enkele honderden natuurterreinen op deze wijze worden beheerd. Dit beheer wordt vanuit het Rijksinstituut voor Natuurbeheer door adviezen, ondersteund door eigen onderzoek, mede begeleid.

Het product van de natuurtechnische begra-

zing is geen wol, vlees of melk, maar een zo gedifferentieerd mogelijk landschap; een landschap met een opbouw zoals de beheerder zich die wenst, met een optimaal leefmilieu voor zeldzame of bedreigde planten- en diersoorten en veelal ook aantrekkelijk voor de mens.

Bij veel beheersvormen worden óf korte vegetaties kunstmatig in stand gehouden óf vindt ontwikkeling naar bos plaats. De grenzen zijn scherp. Met behulp van natuurtechnische begrazing wordt vaak naar een middenweg gestreefd, een mozaïek van korte grazige vegetatietypen, ruigte, struweel en bos met geleidelijke overgangen inclusief zo mogelijk de in de laatste decennia vrijwel verdwenen soortenrijke zoomvegetaties. Het tot

stand komen en in stand houden hiervan duurt, in tegenstelling tot vele andere beheersvormen, tientallen jaren, soms eeuwen.

Zowel de onderzoeker, die zijn onderzoek in adviezen moet laten uitmonden, als de beheerder met de dagelijkse zorg voor de ontwikkelingen in het terrein, hebben behoefte aan een terugmelding om te weten of zij met het gevoerde beheer op de goede weg zijn, welke stadia nog zijn te verwachten en wanneer zich bij een bepaald begrazingsregime een zekere evenwichtssituatie kan gaan instellen. Hierbij is voor inzicht in de gevolgen van het gebruik van de verschillende diersoorten in uiteenlopende dichtheden gewenst.

Tegen deze achtergrond is het Rijksinstituut voor Natuurbeheer begonnen met een onderzoek naar de ontwikkeling en toepassingswaarde van voorspellende rekenmodellen. Een eerste rapport is hiervan het resultaat, dat in de eerste plaats is bereikt dank zij de toewijding en kundige inzet van de auteurs, die hebben gewerkt onder directe leiding van onderzoekers van het Rijksinstituut voor Natuurbeheer.

Het ligt in de bedoeling de opgevatte lijn van onderzoek op intensieve wijze voort te zetten, enerzijds gericht op verdere structurering en vervolmaking van het model, anderzijds gericht op het verzamelen van de deelinformatie die in het model moet worden ingevoerd om tot betrouwbare uitspraken te komen. Ook zal verder worden gezocht naar toetsingsmogelijkheden in reële veldsituaties. Beperkend hierbij is, naar nu reeds is gebleken, het vrijwel altijd ontbreken van een nauwkeurige beheersverslaglegging over een reeks van jaren die lang genoeg is om duidelijke veranderingen in de vegetatie te constateren.

Samenvatting

De laatste jaren is gebleken dat begrazing van natuurterreinen door landbouwhuisdieren een goed en goedkoop alternatief vormt voor beheersmaatregelen als maaien, plaggen of branden. Om een beter inzicht te krijgen in de mogelijkheden van natuurtechnische begrazing — vooral de effecten op lange ter-

mijn — en om eventuele beheersadviezen duidelijker te kunnen presenteren leefde bij het Rijksinstituut voor Natuurbeheer de wens een simulatiemodel te ontwerpen dat de invloed van verschillende vormen van begrazing op de vegetatieontwikkeling weergeeft. Een aanzet hiertoe wordt in dit rapport gepresenteerd. Er zijn modellen gemaakt op twee integratieniveaus. De eerste twee modellen, MAT1 en MAT2, zijn beschrijvende modellen, die zeer compact en handzaam zijn. Er behoeven maar weinig parameters ingevoerd te worden om het model te kunnen laten lopen. Het derde model, PROCOS, is verklarend en is opgesteld om een beter inzicht te krijgen in de verschillende processen, die een rol spelen bij begrazing.

De modellen worden gepresenteerd aan de hand van de vraag, wat de invloed is van soort en aantal grazers op de vegetatieontwikkeling in een bepaald gebied. Zowel MAT2 als PROCOS laten zien dat de invloed van de grazers vooral afhankelijk is van het aantal dieren en niet zozeer van de soort grazer. Bovendien blijkt uit simulaties met PROCOS, dat de grazers de grootste invloed op de vegetatiestructuur uitoefenen in de winter.

Deze conclusies zijn echter afhankelijk van de ingevoerde parameterwaarden, die in veel gevallen niet of nauwelijks bekend, en daarom voorlopig geschat, zijn. Om hierin verbetering te brengen wordt voor beide modellen aangegeven wat de belangrijkste parameters zijn, die in het veld gemeten zouden moeten worden om het model te kunnen laten draaien met als invoer gemeten veldgegevens. Validatie wordt daarmee mogelijk. Tot slot worden in het rapport suggesties gedaan voor eventuele wijzigingen in beide modellen.

Komen de Bevers terug in Nederland?